

ข่าวพยากรณ์และเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช !!

สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด

“ลดต้นทุนและปลอดภัย หากเกษตรกรใช้การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน”

ประจำเดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๑/๓)

หนอนกอข้าว

ในช่วงนี้ เกษตรกรมีการปลูกข้าวนาปีและส่วนใหญ่กำลังเจริญเติบโตอยู่ในระยะแตกกอ ซึ่งเป็นระยะที่เหมาะสมต่อการระบาดของหนอนกอข้าว สำนักงานเกษตรจังหวัดตราดจึงขอแจ้งให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนาและเฝ้าระวังการระบาดของหนอนกอข้าว

รูปร่างลักษณะและชีวประวัติ

หนอนกอข้าวเป็นแมลงศัตรูข้าวที่พบเป็นประจำในนาข้าว แต่มักจะไม่ทำความเสียหายรุนแรงเหมือนกับเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน หนอนกอสามารถทำลายข้าวได้ตั้งแต่ข้าวเล็กจนถึงระยะข้าวออกรวง ในประเทศไทยมีรายงานพบ ๔ ชนิด คือ หนอนกอสีครีม (*Scirpophaga incertulas*) หนอนกอแถบลาย (*Chilo suppressalis*) หนอนกอแถบลายสีม่วง (*Chilo polychrysus*) และหนอนกอสีชมพู (*Sesamia inferens*)

Yellow stem borer

หนอนกอข้าวสีครีม (yellow stem borer) ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน ตัวเมียปีกคู่หน้ามีสีเหลืองคล้ายฟางข้าว ตรงกลางปีกมีจุดสีดำข้างละจุด ปลายส่วนท้องมีขนเป็นพู่สีน้ำตาลปกคลุม ตัวผู้ปีกคู่หน้าสีน้ำตาลคล้ำ กลางปีกมีจุดดำข้างละจุดแต่มีขนาดเล็กกว่า จุดดำบนปีกของเพศเมีย ขอบปีกมีจุดดำเล็กๆเรียงเป็นแถวระหว่างจุดตรงกลางปีกและจุดเล็กๆตรงขอบปีก จะมีแถบสีน้ำตาลพาดจากขอบปีกด้านบนลงมา ปีกคู่หลังสีน้ำตาลอ่อน ตัวเมียวางไข่เป็นกลุ่มตามปลายใบข้าว โดยกลุ่มไข่มีขนสีน้ำตาลปกคลุม กลุ่มไข่อาจจะกลมหรือรียาว ตัวหนอนสีขาวหรือครีม หัวสีน้ำตาลแกมเหลือง ลำตัวยาว หัวท้ายเรียวแหลม มี ๖ ระยะ และเข้าดักแด้ภายในลำตัวบริเวณข้อปล้องเหนือผิวหนัง ระยะเวลา ๓๕-๔๕ วัน ระยะไข่ ๖-๗ วัน ระยะดักแด้ประมาณ ๘-๑๓ วัน พบทำความเสียหายแก่ข้าวทั่วประเทศ

หนอนกอแถบลาย (striped stem borer) ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน ปีกคู่หน้าสีน้ำตาลคล้ายรำข้าว ตามปีกมีลักษณะคล้ายฝุ่นดำเกาะอยู่ประปรายปีกคู่หลังสีน้ำตาลอ่อน ส่วนหัวมองจากข้างบนเห็นยื่นแหลมออกไปคล้ายหนาม ตัวเมียวางไข่บริเวณโคนใบข้าว ไข่มีลักษณะเป็นเกล็ดวางซ้อนกันเป็นกลุ่มๆ ไข่มีสีขาวขุ่นไม่มีขนปกคลุม ส่วนใหญ่พบอยู่ใต้ใบข้าว หนอนมีแถบสีน้ำตาล ๕ แถบพาดตามยาวของลำตัวหัวและแผ่นอกปล้องแรกสีน้ำตาลอ่อน ระยะไข่ ๔-๑๐ วัน ระยะหนอนนาน ๓๐-๔๐ วัน ระยะดักแด้ ๔-๗ วัน พบแพร่กระจายทั่วไปในนาข้าว โดยเฉพาะในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หนอนกอแถบลายสีม่วง (dark-headed stem borer) ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืนขนาดเล็กคล้ายกับหนอนกอแถบลาย ต่างกันตรงที่ตรงกลางและขอบปีกมีลวดลายสีสนิมเหล็ก และตัวผู้มองดูคล้ายมีรูปตัว Y อยู่ตรงกลางปีก ปีกคู่หลังสีขาวตัวหนอนมีแถบสีม่วง ๕ แถบพาดตามยาวของลำตัว หัวมีสีดำหรือน้ำตาลเข้มเกือบดำ ระยะไข่ ๕-๖ วัน ระยะหนอนนาน ๓๕-๔๐ วัน ระยะดักแด้ ๖-๙ วัน พบระบาดทั่วทุกภาคของประเทศ

หนอนกอสีชมพู (pink stem borer) ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน ลำตัวอ้วนสั้น หัวและลำตัวมีขนปกคลุม ปีกคู่หน้าสีน้ำตาลแกมแดง ปีกคู่หลังสีขาว ตัวเมียวางไข่เรียงเป็นแถวระหว่างกาบใบและลำต้น ไข่มีลักษณะกลมสีขาวครีม ตัวหนอนระยะแรกมีสีเหลืองอ่อนหรือสีครีม เมื่อโตขึ้นลำตัวมีสีชมพูม่วง หนอนมีขนาดโตที่สุดในบรรดาหนอนกอข้าวอีก ๓ ชนิด เข้าดักแต่ภายใน ลำต้นหรือกาบใบข้าว ระยะไข่ประมาณ ๕-๖ วัน ระยะหนอนนาน ๓๕-๔๐ วัน ดักแต่นาน ๘-๑๒ วัน ปกติพบทั่วไปในฤดูนาปรังมากกว่าฤดูนาปี

ลักษณะการทำลาย

หนอนกอข้าวทั้ง ๔ ชนิด ทำลายข้าวลักษณะเดียวกันโดยหลังหนอนฟักจากไข่จะเจาะเข้าทำลายกาบใบก่อน ทำให้กาบใบมีสีเหลืองหรือน้ำตาล ซึ่งจะเห็นเป็นอาการซ้ำๆ เมื่อฉีกกาบใบดูจะพบตัวหนอน เมื่อหนอนโตขึ้นจะเข้ากัดกินส่วนของลำต้น ทำให้เกิดอาการใบเหี่ยวในระยะแรก ใบและยอดที่ถูกทำลายจะเหลืองในระยะต่อมา ซึ่งการทำลายในระยะข้าวแตกกอนี้ทำให้เกิดอาการ “ยอดเหี่ยว” (deadheart) ถ้าหนอนเข้าทำลายในระยะข้าวตั้งท้องหรือหลังจากข้าวออกรวงจะทำให้เมล็ดข้าวลีบทั้งรวง รวงข้าวมีสีขาวเรียกอาการนี้ว่า “ข้าวหัวหงอก” (whitehead)

ร่องรอยการทำลายของหนอนกอข้าว

ตัวหนอนกัดกินอยู่ภายในต้นข้าว

อาการยอดเหี่ยว (deadheart)

อาการข้าวหัวหงอก (whitehead)

การแพร่กระจายและฤดูกาลระบาด

โดยทั่วไปพบทำลายในฤดูนาปรังมากกว่านาปลั้งตั้งแต่เดือนมีนาคม-พฤษภาคม และเดือนตุลาคม-ธันวาคม ส่วนฤดูนาปลงระบาดในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ฝั่เสียหายของข้าวจะเคลื่อนย้ายเข้าสู่แปลงนาเมื่อข้าวอายุระหว่าง ๓๐-๕๐ วัน การระบาดมากขึ้นขึ้นกับสภาพแวดล้อมและฤดูการทำนาของสถานที่นั้นๆ สามารถเพิ่มปริมาณได้ ๒-๓ อายุขัยต่อฤดูปลูก

พืชอาหาร

ข้าว อ้อย ข้าวโพด ข้าวป่า หญ้าข้าวหนก หญ้าตีนกา

การป้องกันและกำจัด

๑. เผาตอซังหลังการเก็บเกี่ยว ใช้น้ำท่วมและไถดินเพื่อทำลายหนอนและดักแด้ของหนอนกอข้าวที่อยู่ตามตอซัง
๒. ปลูกพืชอื่นเพื่อตัดวงจรชีวิตของหนอนกอข้าว ปลูกพืชหมุนเวียน
๓. ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมากเกินไป ทำให้ใบข้าวงามหนอนกอชอบวางไข่
๔. ใช้แสงไฟล่อตัวเต็มวัยและทำลาย เมื่อมีการระบาดรุนแรง
๕. ไม่ใช้สารฆ่าแมลงชนิดเม็ดในนาข้าว เพื่อช่วยให้ศัตรูธรรมชาติพวกแตนเบียนไข่และแตนเบียนหนอนของหนอนกอข้าว สามารถควบคุมประชากรหนอนกอข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๖. หากพบการระบาดเพียงเล็กน้อยให้ใช้เชื้อราบิวเวอเรียฉีดพ่น เมื่อพบอาการข้าวยอดเหี่ยวในระยะข้าวอายุ ๓-๔ สัปดาห์หลังหว่าน/ปักดำในระดับ ๑๐-๑๕ เปอร์เซ็นต์ อาจใช้สารเคมีคลอร์ไพริฟอส อัตรา ๘๐ มิลลิกรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วแปลงเพียงครั้งเดียว

กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด

๔๖ ถ. ราษฎร์นิยม ต. บางพระ อ. เมืองตราด จ. ตราด

โทร. ๐๓๙-๕๑ ๑๐๐๘ โทรสาร ๐๓๙-๕๒๓๓๘๕

<http://www.trat.doae.go.th>

E-mail: aragkha_trat@hotmail.com

ผู้จัดทำ: นางสาวลำยอง ศรีปภา ที่ปรึกษา: นายวินัย ขยันยิ่ง